

BÁSNICKÝ A PROZAICKÝ EXPERIMENTÁTOR

Podivuhodný život dosud žil slovenský spisovatel Štefan Moravčík (nar. 1943 v obci Jakubov v Záhofi). Místní jazyk (dnes chápaný jako osobitý slovenský dialekt) nasával od dětství a později úspěšně využil i v krásné literatuře. Po absolvování jedenáctiletky v Malackách studoval filozofii a historii na Filozofické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě; spolu se svým kolegou Valérem Mikulou (nynějším profesorem slovenské literatury a znalcem Moravčikova díla) se dopouštěli recesí, ale také prvních literárních pokusů – po přerušení studia absolvuje roku 1968. To je ostatně jeho slavný rok (začíná pracovat v nakladatelství Tatran jako tiskový redaktor), kdy debutuje v čas. Mladé letá jako básník, v studentském čas. ECHO se zase projevuje jako politik a politolog – to se mu stalo nadlouho osudným. Skutečný knižní debut přichází až o rok později (*Slávnosti baránkov*): silný vliv futurismu (Velimir Chlebnikov a jeho český Taurfuv překlad) a dalších moderních směrů 20. století (zmiňuje se o Ladislavu Klímovi, Richardu Weinerovi, ale také o Villonovi a Bloy atd.) konstatuje kritika všeobecně. V roce 1970 ještě stačí vydat svou druhou básnickou sbírku *O veľkej zmyselnosti bielych ovečiek* (Slovenský spisovateľ), ale pak se musí odmlčet. Po prověrkách musí odejít z nakladatelství Tatran a ze Svazu slovenských spisovatelů, pracuje v knihovně, pak jako tiskový redaktor ve Svazu výtvarných umělců, se sbírkou *Čerešňový hlad* (1979), kde se do značné míry podrobil vládnoucí moci, nastává boom jeho tvorby, jenž pokračuje i v 90. letech a v novém tisíciletí (je šéfredaktorem časopisu Slovenské pohľady). Kromě poezie pro dospělé je významný i jako autor poezie pro děti (*Abeceda šanti*, 1982), překládá a píše prózu *Sedláci*, která vychází

s pochvalou Vladimíra Mináče roku 1988. Moravčík je autor robustní erotiky, básnického experimentu, kam jistě patří i jeho tvorba pro děti, Záhofi jako obraz svěbytného světa a obecně venkova a půdy. Společným jmenovatelem těchto vlastností je směřování – obecně řečeno – k „podvědomí jazyka“, k prapodstatě; proto se v rozhovoru s M. Bátorovou vyjadřuje skepticky k osudu slovenskosti.

Tradiční seminář, který se konal – tentokrát k Moravčíkovi – roku 2002 a jehož garantem byl prof. Andrej Červeňák, zrcadlí publikace *Život a dielo Štefana Moravčíka* (vydal Spolok slovenských spisovateľov, Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa, Nitra 2002, editor: Andrej Červeňák), která obsahuje řadu pozoruhodných moravčíkovských studií. Patří k nim práce o fantómu řeči z pera Viliama Marčoka (na materiálu Sedláků), Šabikovo pojednání o třech extrémech Moravčikova psaní s důrazem na poezii, ale také na okruh Záhofi (Sedláci, Tajná kniha Záhórákov). Červeňákova analýza básnické sbírky *Idiotikon* (1989), Libova akcentace Moravčikova ruralismu a Sulíkova práce o Sedláčích a časovém faktoru dějin.

Gabriela Magalová si všimá Štefana Moravčíka jako tvůrce poezie pro děti, stejně jako Eva Vítězová píše o jeho didaktických dětských knížkách (*Prvák, prvák, vystrě rožky*, 1997, aj.), zatímco Juraj Bago zkoumá v nich systém uměleckého textu a Renáta Hlavatá zase jeho jazykové experimentátorství.

Kniha o Štefanu Moravčíkovi je pozoruhodná nejen analýzou díla významného současného slovenského tvůrce, ale také poukázáním na složité životní osudy, na těžký a rozporuplný úděl, na nezbytí svěbytnosti...

Ivo Pospíšil

UMBERTO ECO V POLSKÉ LITERÁRNÍ KULTUŘE

Dílo italského spisovatele a literárního vědce Umberta Eca (narozen 1932) se stalo součástí literární kultury snad všech států. Jaké místo mají tyto práce v Polsku zdokumentoval Wojciech Soliński ve své studii *Kształty obcości. Recepcja pisarstwa Umberta Eco w polskiej kulturze literackiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2001, která se stala později podkladem pro autorovu habilitaci.

Soliński svou knihu rozdělil na úvod a tři kapitoly. První Z ziemi włoskiej do Polski se snaží vystopovat počáteční signály Ecova díla v Polsku,

pronikání do celého tzv. socialistického tábora a narůstání tzv. ecofenoménu v Polsku. Ve druhé kapitole Struktura nieobecna w pejzażu semiotycznym si autor všimá literárněvědných textů U. Eca, jeho prací z oblasti filmu, sociologie a filmové kritiky a skutečnosti, jak Eco inspiroval polské literární vědce. Třetí kapitola O-powieści profesora Eco se zabývá prozaickým dílem italského profesora a spisovatele a kritickým ohlasek na ně v Polsku, jeho prezentací (mj. rozhovory a fejetony) v časopise *Polityka* a recepce Ecových prací pro děti. Knihu doplňuje chronologický přehled o životě a díle Umberta Eca